

РОЛЬ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ ОСВІТИ ЛІКАРІВ СТОМАТОЛОГІВ-ОРТОПЕДІВ, ЙОГО ФОРМИ ТА МЕТОДИ, ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ПРОВЕДЕННЯ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Стаття присвячена актуальній темі для методики проведення занять у вищій медичній школі – ролі практичних занять на післядипломному етапі навчання лікарів-інтернів та слухачів, формам та методам їх проведення. Для вітчизняної педагогіки досить важливою та актуальною є проблема пошуку та вибору методів навчання. Для будь-якого творчого педагога завжди постає питання про те, які методи найбільш сучасні, найбільш ефективні. Наша мета – довести роль практичного заняття на післядипломному етапі навчання лікарів-інтернів із фаху «Стоматологія» та лікарів стоматологів-ортопедів для подальшого їх професійного розвитку, представити форми та методи проведення практичного заняття, які базуються на дидактичних принципах. На етапах післядипломної освіти як лікарів-інтернів, так і лікарів-курсантів ортопедів-стоматологів на різних циклах важливою й основною формою навчання є практичне заняття. Для лікарів-інтернів – це невід’ємна складова частина всього навчального процесу, яка максимально наближує їх до умов майбутньої самостійної праці. Для лікарів-курсантів практичне заняття – це школа обміну досвідом у підходах до ортопедичного лікування, методології клінічного прийому, діагностики захворювань. Тому форми проведення практичних занять, їх різновиди, принципи побудови та структура мають велике значення в оволодінні лікарями-інтернами та лікарями-курсантами знаннями, практичними навичками та в формуванні конкретних способів їх творчої діяльності. Остаточне засвоєння знань, оволодіння практичними навичками досягаються лише за умови їх повного осмислення та збереження в пам’яті, а цьому сприяють тільки різноманітні форми, методи проведення практичних занять. Одноманітність та монотонність в навчанні не дає можливості вдосконалюватись, розвивати здібності, гальмує професійний ріст спеціаліста. Пошук нових засобів навчання, видів проведення практичних занять, впровадження їх в навчальну практику є актуальним і заслуговує уваги.

Ключові слова: форми навчання, активні методи навчання, практичне заняття, післядипломна освіта, дидактичні принципи.

Актуальність

Для вітчизняної педагогіки досить важливою та актуальною є проблема пошуку та вибору методів навчання. Для будь-якого творчого педагога завжди постає питання про те, які методи найбільш сучасні, найбільш ефективні. «Любая метода хороша», — говорив Лев Толстой в середині XIX століття, коли відстоював новації і протистояв догматизму в навчанні. Проте, віддаючи педагогічній діяльності багато сил, він розумів, що, здавалося б, простий і знайомий метод (наприклад, пояснення, бесіда) в руках майстра має величезний творчий потенціал і ні в якому разі не може розглядатися як застарілий [1;6;7].

Дійсно, навіть звичні методи в контексті особисто орієнтованої педагогіки набувають іншого забарвлення, з їх допомогою реалізуються гуманітарні цілі і цінності, вони сприяють осмисленню навчання. За допомогою цих методів видозмінюються ролі учасників педагогічного процесу — викладач стає помічником лікарів-інтернів та слухачів. Головна його мета не тільки забезпечення знаннями, практичними навичками та прийомами, але і формування особистої зрілості майбутніх лікарів. Крім того, багато з таких методів, як, наприклад, бесіда, дискусія, завжди викликають у слухачів живий інтерес [2].

На післядипломному етапі в навчальній ситуації діалог здійснюється в тріаді «лікар-педагог – пацієнт – слухач або лікар-інтерн – майбутній лікар-спеціаліст», де перший виступає в якості ек-

сперта, який запрошує слухача (лікаря-інтерна) до проведення експертизи і показує йому, що дослідження проблеми включає не лише виявлення симптомів, аналіз анамнезу захворювання, адекватне трактування об’єктивних даних огляду, але й осягнення їх ціннісно-сміслових підстав і причин. При цьому лікар-педагог неминує стикається з особливістю гуманістичного підходу – визнанням складності, суперечності, постійної мінливості, неповторності людського в людині [4].

Мета роботи

Довести роль практичного заняття на післядипломному етапі навчання лікарів-інтернів із фаху «Стоматологія» та лікарів стоматологів-ортопедів для подальшого їх професійного розвитку, представити форми та методи проведення практичного заняття, які базуються на дидактичних принципах.

Основна частина

Під методом навчання ми розуміємо спосіб спільної діяльності лікаря-педагога і слухача або лікаря-інтерна, який направлений на реалізацію цілей і цінностей, що зумовлюють становлення особистості майбутнього лікаря і оволодіння ним основами професійної діяльності.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів педагогічного процесу разом з його цілями і завданнями, змістом, організаційними формами і результатами.

Постає важливе питання – для чого необхідні

різні методи навчання? На нашу думку, різноманітні методи навчання відіграють значну роль для обміну інформацією між викладачем і тим, хто навчається (словесною, наочною, практичною), управління пізнавальною діяльністю лікарів-інтернів (безпосереднього, опосередкованого, самоуправління), спілкування викладачів і слухачів (фронтального, групового, індивідуального), стимулювання і мотивації до навчання та етичного і деонтологічного виховання, контролю за ефективністю навчального процесу.

Спочатку метод навчання існує як спроектована викладачем модель навчально-професійної діяльності, а потім реалізується на практиці як сукупність конкретних прийомів, дій, операцій. Наведемо для прикладу, які складові входять до методу вирішення завдання, і стає зрозумілим, що кожний метод складається з цілого ряду прийомів:

- виділення основних і другорядних симптомів захворювання;
- формування навчальних гіпотез (припущення, думка про діагноз);
- їх докази (обґрунтування діагнозу, способів лікування, профілактики);
- формулювання висновків, узагальнень і інше.

На сучасному етапі розвитку науки та медицини спостерігаємо постійне зростання розвитку нових технологій, препаратів і обладнання для стоматологічної галузі. В ортопедичній стоматології багато нової інформації в області матеріалознавства, з'явилися нові технології виготовлення сучасних естетико-косметичних конструкцій. Для кожного лікаря-стоматолога ортопед в таких умовах дуже важливим є постійне вдосконалення свого професійного рівня майстерності, опанування нових методів ортопедичного лікування. Підвищити свою кваліфікацію лікарі можуть постійним самовдосконаленням та вдосконаленням на різних циклах на факультетах та в інститутах післядипломної освіти. Основний принцип післядипломної освіти – це здійснення поетапного навчання.

Отримання диплому після закінчення вищого медичного закладу ще не є завершенням формування лікаря-спеціаліста. Важливим етапом становлення лікаря-стоматолога як самостійного спеціаліста є завершальна стадія навчання – інтернатура. Та для лікарів-стоматологів, які хочуть набути більш вузький профіль, наступним етапом є навчання на циклі спеціалізації з обраної спеціальності. Після його закінчення, для підтримки своєї професійної майстерності, надання кваліфікованої ортопедичної стоматологічної допомоги належного рівня та якості, кожен лікар стоматолог-ортопед повинен постійно вдосконалювати свої знання та навички.

Лікарі-стоматологи, які йдуть в ногу з розвитком науки, технологій, бажають бути конкурентоспроможними в сучасних умовах вдосконалюють свої знання та навички на передатестаційному та тематичному циклах підвищення квалі-

фікації.

Сьогодні у практиці вищої медичної освіти міцно закріпився термін «активні методи навчання». У свій час він відображав загальну тенденцію відходу педагогіки від традиційних догматичних пасивних методів навчання, в яких викладач виступав транслятором знань, інформації, а методи, які він використовував, повинні були полегшити контингенту, що навчається, сприйняття інформації. На противагу «пасивним» методам навчання сьогодні на сучасному етапі впевнено ввійшли активні методи.

Серед активних методів навчання [2], які мають важливе значення саме для медичних вузів, можна виділити наступні:

- практичні заняття в навчально-практичних центрах із вивченням матеріальних і матеріалізованих об'єктів; препаратів, муляжів, приладів, макетів, фантомів;
- вирішення клінічних задач за допомогою виконання мануальних дій на моделях, тренажерах;
- навчальні ролеві і ділові ігри;
- проведення майстер-класів, веб-семінарів;
- навчально-дослідницька і науково-дослідна робота лікарів-інтернів із представленням результатів на заключній щорічній науково-практичній конференції лікарів-інтернів, магістрів, клінічних ординаторів;

Більшість вказаних методів навчання носять проблемний характер. Вони найадекватніше відповідають логіці лікарської свідомості і клінічно-го мислення.

На етапах післядипломної освіти як лікарів-інтернів, так і лікарів-курсантів ортопедів-стоматологів на різних циклах важливою й основою формою навчання є практичне заняття. Для лікарів-інтернів – це невід'ємна складова частина всього навчального процесу, яка максимально наближує їх до умов майбутньої самостійної праці. Для лікарів-курсантів практичне заняття – це школа обміну досвідом у підходах до ортопедичного лікування, методології клінічного прийому, діагностики захворювань. Тому форми проведення практичних занять, їх різновиди, принципи побудови та структура мають велике значення в оволодінні лікарями-інтернами та лікарями-курсантами знаннями, практичними навичками та в формуванні конкретних способів їх творчої діяльності [5].

На кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів-ортопедів лікарі-інтерни та лікарі-курсанти приходять з певним запасом знань та досвідом роботи. Мета викладача під час практичних занять: вияснити ступінь теоретичних знань, рівень практичної підготовки та забезпечити навчання новим технологіям ортопедичного лікування, особливостям діагностики захворювань на сучасному етапі. Для цього викладачеві необхідно методично правильно побудувати структуру проведення практичного заняття, керуючись основними дидактичними принципами

навчання. Дидактичні принципи визначають спрямованість навчання, його зміст, організаційні форми та методи.

На практичному занятті повинні гармонійно поєднуватись три сторони навчального процесу:

– теоретична – викладення наукових знань і фактичного матеріалу;

– практична – формування, закріплення та вдосконалення вмінь і навичок;

– світоглядна – етично-моральне виховання, формування цілісності поглядів.

Застосування дидактичних принципів дозволяє викладачеві будувати навчальний процес на наукових засадах, правильно враховувати психоемоційну діяльність лікарів-інтернів, лікарів-курсантів, уміло керувати процесом навчання та виховання, поєднувати навчальний процес із лікувальною роботою (клінічний прийом пацієнтів).

Дидактичні принципи є вихідною основою при складанні навчальних планів і програм практичних занять, при визначенні форм і методів їх проведення. Дидактичними принципами вважають вимоги до процесу навчання.

На сучасному етапі післядипломної медичної освіти до практичних занять ставляться такі вимоги: навчання на практичному занятті повинно бути науково-обґрунтованим, мати світоглядну спрямованість; обов'язково мати проблемний характер; практичне заняття повинно бути наглядним, методи його проведення зрозумілими та доступними; викладення матеріалу систематичне й послідовне; навчання повинно бути активним та свідомим, повинні органічно поєднуватись освіта, розвиток та підвищення професійної майстерності, виховання.

Мають місце суттєві відмінності в реалізації дидактичних принципів на практичних заняттях з лікарями-інтернами з фаху «Стоматологія», які навчаються на циклі ортопедичної стоматології, та лікарями-курсантами, які навчаються на різних циклах підвищення кваліфікації. На занятті з лікарями-інтернами принцип науковості та світоглядності викладач реалізує, враховуючи їх набуті теоретичні знання предмету, наукові положення розкриває просто й доступно, робить сам теоретичні висновки й узагальнення та навчає робити їх лікарів-інтернів, що в майбутньому буде сприяти їх клінічному мисленню. Обов'язково викладач повинен показати лікарям-інтернам значення вивченого матеріалу для сучасної клініки ортопедичної стоматології.

На практичних заняттях із лікарями-курсантами викладач розглядає наукові теорії, винаходи, опираючись на практичний досвід їхньої роботи в клініці ортопедичної стоматології. Кінцевою метою таких занять є повне самостійне осмислення наукових винаходів, їх характеристика, співставлення лікарями-курсантами та вибір і застосування їх в своїй практичній діяльності.

Проблемність на практичних заняттях для лікарів-інтернів і лікарів-курсантів також відрізня-

ється. Неможливо розглядати однаково певну проблему ортопедичного лікування з інтернами, які не мають досвіду практичної роботи та з лікарями-стоматологами ортопедами, які підвищують свою кваліфікацію й мають певний досвід роботи. Для лікарів-інтернів необхідно створювати проблемні клінічні ситуації, які б спонукали їх до пошуково-пізнавальної діяльності. Для лікарів-курсантів на тематичному вдосконаленні професійної майстерності повинні ставитись сучасні проблеми зі складних методів естетично-косметичного протезування, проблеми ортопедичного лікування захворювань тканин пародонту та інші. Лікаря-стоматологи, які навчаються на передатестаційному циклі й претендують на присвоєння певної категорії повинні на практичних заняттях вирішувати проблеми, складність яких відповідає категорії, на яку вони претендують.

Важливим дидактичним принципом практичного заняття є його наглядність. Проведення таких занять з ортопедичної стоматології без научних посібників, стендів, муляжів практично не дає результатів. На кафедрі широко використовуються мікростенди з різних видів протезування, на яких представлені всі етапи виготовлення ортопедичних зубних конструкцій, демонструються на практичних заняттях відеофільми, слайди, ортопедичне стоматологічне обладнання для виготовлення певних конструкцій протезів. Практикується проведення практичного заняття з ливарного виробництва деталей зубних протезів у ливарній лабораторії, де безпосередньо демонструються і обладнання й технологія процесу лиття.

Ступінь засвоєння матеріалу та оволодіння практичними навичками на занятті залежить від його тривалості. В клініці ортопедичної стоматології, враховуючи специфіку роботи, та особливо зважаючи на контингент, що навчається (лікарів-інтернів, лікарів-курсантів), практичні заняття повинні бути не менш як чотири- або п'ятигодинні.

Для лікарів-інтернів практичні заняття проводяться за традиційною схемою: теоретична частина, клінічний прийом пацієнтів, оформлення документації, закріплення вивченого матеріалу, відповіді на запитання. Теоретична частина має мету визначити обсяг знань із теми заняття за допомогою питань і відповідей. Також вона може проводитись за допомогою розв'язування ситуаційних задач, відповідей на тестові завдання. Теоретична частина може проводитись в усній або письмовій формі. В кінці теоретичної частини викладач повинен оцінити рівень знань лікарів-інтернів із даної теми.

Теоретична частина з лікарями-курсантами, які навчаються на різних циклах удосконалення, може проводитись в формі дискусії, круглого столу, обміну досвідом із певних питань практичної діяльності. При цьому більш важливим є надбання лікарями нових теоретичних знань, знайомство з сучасним станом проблем ортопе-

дичної стоматології, ніж оцінка рівня теоретичної підготовки лікарів-курсантів.

Важливою формою практичного заняття для лікарів-інтернів і лікарів-курсантів є проведення комп'ютерного контролю знань. Це дає можливість визначити початковий рівень знань з певних розділів ортопедичної стоматології лікарів-інтернів, лікарів-курсантів, які хочуть удосконалити свою професійну майстерність, і в подальшому врахувати ці знання при побудові навчальних планів практичних занять. Крім цього, проведення проміжного контролю дисциплінує й активізує діяльність лікарів-інтернів і лікарів-курсантів. Комп'ютерний контроль з певних розділів ортопедичної стоматології дозволяє на конкретному етапі навчання виявити слабкі й недостатні знання з того чи іншого розділу і врахувати їх при подальшому вивченні матеріалу. Тому вважаємо проведення практичних занять в комп'ютерному класі об'єктивною й важливою формою навчання й контролю.

На сучасному етапі розвитку ортопедичної стоматології, враховуючи великий потік інформації, значний розвиток нових технологій, матеріалів та обладнання для клініки ортопедичної стоматології, для виготовлення сучасних конструкцій зубних протезів особливого значення набувають практичні заняття, які проводяться з демонстрацією відеофільмів, проспектів нового обладнання, матеріалів. Не завжди є можливість продемонструвати пацієнта за темою заняття, тоді демонстрація відеофільму є досить наглядним заходом.

Проведення практичних занять у вигляді ділових ігор, моделювання клінічних ситуацій, круглого столу – форми активного навчання, які забезпечують оволодіння як теорією, так і практичними навичками роботи.

Активність і свідомість у процесі практичних занять досягається застосуванням всіх засобів,

які спонукають до підвищення потреби в засвоєнні знань.

Висновок

Остаточне засвоєння знань, оволодіння практичними навичками досягаються лише за умови їх повного осмислення та збереження в пам'яті, а цьому сприяють тільки різноманітні форми, методи проведення практичних занять. Однонамітність та монотонність в навчанні не дає можливості вдосконалюватись, розвивати здібності, гальмує професійний ріст спеціаліста. Пошук нових засобів навчання, видів проведення практичних занять, впровадження їх в навчальну практику є актуальним і заслуговує уваги.

Література

1. Дюков В.М. Семенов И.Н. Инновационная педагогика / В.М. Дюков, И.Н. Семенов. – Красноярск, 2007. – 143 с.
2. Ждан В.М. Активні методи навчання та інноваційні технології в післядипломній освіті лікарів / В.М. Ждан, І.М. Скрипник, Г.М. Давиденко // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі : Всеукраїнська навчально-наукова конференція з міжнародною участю : Мат. конф. – Тернопіль, 2013. – С.429-432.
3. Кросворди з ортопедичної стоматології: навчально-контролюючий посібник / [М.Я. Нідзельський, Г.М. Давиденко, Є.Г. Шиян та ін.]. – Полтава, 2008. – 218 с.
4. Нідзельський М.Я. Науковий, філософський підхід до організації післядипломної освіти лікарів-стоматологів / М.Я. Нідзельський, Г.М. Давиденко, О.А. Писаренко [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2003. – № 4. – С.6-7.
5. Нідзельський М.Я. Сучасні підходи до практичної підготовки лікарів на кафедрі післядипломної освіти лікарів стоматологів-ортопедів / М.Я. Нідзельський, Г.М. Давиденко, О.А. Писаренко [та ін.] // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі : Всеукраїнська навчально-наукова конференція з міжнародною участю : Мат. конф. – Тернопіль, 2013. – С.477-480.
6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие / Г.К. Селевко – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.
7. Шкиндер В.И. Теоретико-методологические основы управления качеством высшего медицинского образования: современные проблемы и перспективы / В.И. Шкиндер // Современные педагогические технологии оценивания учебных достижений в медицинском вузе: Региональная научно-практическая конференция 27 января 2010 года : Мат. конф. – Екатеринбург, 2010. – С.66-75.

Реферат

РОЛЬ ПРАКТИЧЕСКОГО ЗАНЯТИЯ НА ПОСЛЕДИПЛОМНОМ ЭТАПЕ ОБРАЗОВАНИЯ ВРАЧЕЙ СТОМАТОЛОГОВ-ОРТОПЕДОВ, ЕГО ФОРМЫ И МЕТОДЫ, ДИДАКТИЧНЫЕ ПРИНЦИПЫ ПРОВЕДЕНИЯ

Давыденко В.Ю.

Ключевые слова: формы обучения, активные методы обучения, практическое занятие, последипломное образование, дидактические принципы.

Статья посвящена актуальной теме для методики проведения занятий в высшей медицинской школе – роли практических занятий на последипломном этапе обучения врачей-интернов и слушателей, формам и методам их проведения. Для отечественной педагогики достаточно важной и актуальной является проблема поиска и выбора методов обучения. Для любого творческого педагога всегда появляется вопрос о том, какие методы наиболее современные, наиболее эффективные. Наша цель – доказать роль практического занятия на последипломном этапе обучения врачей-интернов специальности «Стоматология» и врачей стоматологов-ортопедов для последующего их профессионального развития, представить формы и методы проведения практического занятия, которые базируются на дидактических принципах. На этапах последипломного образования как врачей-интернов, так и врачей-курсантов ортопедов-стоматологов на различных циклах усовершенствования важной и основной формой обучения является практическое занятие. Для врачей-интернов это неотъемлемая составная часть всего учебного процесса, которая максимально приближает их к условиям будущего самостоятельного труда. Для врачей-курсантов практическое занятие – это школа обмена опытом в подходах к ортопедическому лечению, методологии клинического приема, диагностики заболеваний. Поэтому формы проведения практических занятий, их разновидности, принципы построения и структура имеют большое значение в овладении врачами-интернами и врачами-курсантами знаниями, практическими

навыками и в формировании конкретных способов их творческой деятельности. Окончательное усвоение знаний, овладения практическими навыками достигаются только при условии их полного осмысления и сохранения в памяти, а этому способствуют только многообразные формы, методы проведения практических занятий. Однообразие и монотонность в учебе не дает возможности совершенствоваться, развивать способности, тормозит профессиональный рост специалиста. Поиск новых средств обучения, видов проведения практических занятий, внедрения их в учебную практику является актуальным и заслуживает внимания.

Summary

ROLE OF PRACTICAL SESSIONS DURING the cycle of POST-GRADUATE TRAINING OF ORTHODONTISTS, THEIR TYPES, METHODOLOGY AND DIDACTICS PRINCIPLES

Davydenko V. Yu.

Key words: forms and types of training, interactive methods of teaching, practical session, post-graduate education, didactics principles.

The article is devoted to the role of practical sessions during the cycle of post-graduate training of orthodontists, their types and methodology. This issue has been remaining disputable in national and international high school methodology and pedagogy. The task to choose, improve and to update the methodology of practical sessions is quite important and relevant. For any creative teacher, there is always a question about which methods are the most appropriate, the most effective. Our goal is to prove that practical sessions during the cycle of the post-graduate training of dental doctors and orthodontic interns are indispensable components contributing to their professional development; to analyze and assess a set of types and methods used in carrying practical training as well as the didactic principles upon which they are based. For interns, practical sessions are an integral part of the educational process that brings them closer to the real-life conditions of dental practice. Moreover, practical sessions can be regarded as a good way for sharing experience in approaches to orthodontic treatment, methodology of clinical examination, diagnosis and treatment planning. Therefore, the types and forms of practical sessions, their varieties, principles of construction and structuring are of great importance in developing interns' knowledge and professional skills. The final assimilation of knowledge, mastering practical skills is achieved only if they are fully comprehended and preserved in memory, and this is facilitated only by diverse forms, methods used to conduct practical session. Monotony and uniformity in learning does not provide an opportunity to improve, develop abilities, inhibits the professional growth of a specialist. The search for new teaching aids, types of practical classes, and their introduction into training practice deserves more attention.

УДК 347.01

Дубініна В.О., Біланов О.С.

ФІЛОСОФСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ІДЕЇ УНІВЕРСИТЕТУ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Феномен освіти як інституційна основа гуманітарного знання є характерною ознакою сучасності. Саме в такій якості філософська думка виявляє власну евристичність і пропонує альтернативні підходи до вирішення проблем, викликаних розвитком світової цивілізації, які професійне наукове мислення бачить лише як сукупність окремих, «спеціальних» аспектів, позбавлених цілісності. Однак використання філософських категорій в аналітиці реалій освітнього процесу залежить від рівня парадигмальності сучасного філософування, характер якого визначається глибиною історико-філософського обґрунтування концепту вищої освіти. Узагальнення історичного випадку філософування, спрямованого на концептуалізацію навчальної та виховної діяльності людини, є пріоритетним завданням сучасної науки, рішення якого дозволить утворити якісно нову основу для ідентифікації та оцінки концепцій інституціоналізації і реформування системи вищої освіти, розширити її семантичний горизонт, виявити філософські передумови актуальних освітніх практик, спроектувати можливість формування нової освітнянської спільноти. У даній статті розглядається ідея університету як найбільш яскраво вираженого феномену в рамках концептуалізації освіти. Мета дослідження – виявити історико-філософські закономірності становлення концепту освіти у вищій школі. Висновки дослідження можуть бути асимільовані сучасною педагогічною думкою для пошуку оптимальних шляхів побудови освітніх практик у вищій медичній школі.

Ключові слова: освіта, знання, універсальне знання, концептуалізація освіти, університет, філософія освіти.

Конституювання феномена освіти як інституційної основи гуманітарного знання є характерною ознакою сучасності. Саме в такій якості філософська думка виявляє власну евристичність і пропонує альтернативні підходи до вирішення проблем, викликаних розвитком світової цивілізації, які професійне наукове мислення бачить

лише як сукупність окремих, «спеціальних» аспектів, позбавлених цілісності.

Орієнтація на пошук універсальних принципів існування людини, семантичних і ціннісних констант суспільного буття є «конкурентною перевагою» філософського способу осмислення протиріч сучасного загальнокультурного процесу,